

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

ATATÜRK'ÜN TEMEL İLKELERİ

DERS NOTU

Konu	ATATÜRK'ÜN TEMEL İLKELERİ				
Hafta	6	Dönem	BAHAR	Öğretim Elemanı	Öğr. Gör. İsmail Uçar

1. ATATÜRK İLKELERİ

1. Giriş Bölümü

2. CUMHURİYETÇİLİK

1. Cumhuriyet İlkesi Amacıyla Gerçekleştirilen Atatürk İnkılapları

3. MİLLİYETÇİLİK

1. Atatürk'ün Milliyetçilik Anlayışının Özellikleri
 1. Milli Birlik ve Bütünlüğe Büyük önem verir
 2. Sınıf Kavgasına Karşıdır
 3. Gerçekçidir ve Vatan Kavramına Dayanır
 4. Saldırgan Değil Barışçıdır
 5. Irkçılığa karşıdır
 6. Milliyetçiliği Reddeden Akımlara Karşıdır
 7. Laiklik İlkesi ile Bağlantılıdır
 8. Millet Egemenliği İlkesiyle Bağlantılı ve Demokrasiye Yöneliktir
2. Milliyetçilik İlkesi Amacıyla Gerçekleştirilen Atatürk İnkılapları

4. HALKÇILIK

1. Atatürk'ün halkçılık ilkesinin temel özellikleri
2. Halkçılık İlkesi Amacıyla Gerçekleştirilen Atatürk İnkılapları

5. KAYNAKÇA

6. HAFTALIK KONU DEĞERLENDİRME SORULARI

Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini oluşturan Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik ve İnkılâpçılık, Atatürkçülük adı verilen Türk İnkılabının düşünce sistemini oluşturan Atatürk İlkeleridir.

"Tarihî gelişmelerin meydana getirdiği Türk İnkılâbı, bir fikir ve idealin başarıya ulaşmış halidir. Türk İnkılâbındaki fikriyatın yönü Atatürkçülük şeklinde ifade edilir. Türk İnkılâbının fikri gücü ve dayandığı esaslara ise "Atatürk İlkeleri" denir.

Atatürkçülüğün temel ilkeleri olarak değerlendirilen altı ilkenin doğup gelişmesi Türk İnkılâbının başlangıç safhasında olmamıştır (Yalçın, 1998: 576)."

Atatürk'ün bu altı ilkesi, 1931 yılında Cumhuriyet Halk Fırkası'nın Üçüncü Kurultayı'nda partinin temel ilkeleri olarak kabul edildikten sonra, 5 Şubat 1937 tarihinde yapılan bir değişiklikle Anayasa maddesi olmuş ve devletin temel ilkeleri niteliğini kazanmıştır. Siyasi olduğu kadar, toplumun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı ile de ilgili olan Atatürk İlkelerinin her biri ayrı özellikler taşımakta ve birbirini tamamlayan ortak değerleri de içerisinde barındırmaktadır. Tam bağımsızlık, çağdaşlaşma, akılcılık ve bilimsellik, demokrasi ve ulusal egemenlik bütün ilkelerin içeriğinde bulunan ortak özelliklerdir.

"Türk İnkılâbının amacı; Millî modernleşmeyi sağlamak, Türk toplumuna yeni bir şekil ve anlayış kazandırmaktır. Türk İnkılâbı; bağımsızlığı, hür düşünceyi ve insan onurunu temel alan bir Türk rönesansıdır. Mustafa Kemâl Paşa, bu anlayıştan hareketle ilk yapılacak işin "Türkleri yeni baştan Türkleştirmek" olduğunu tespit etmiştir. Bu ideallerin ileriye dönük bir şekilde gelişmesi ve korunması Atatürk İlkeleri'nin gerçek anlamda uygulanması ile mümkündür (Yalçın, 1998: 576)."

Atatürk İlkeleri tarihi bir birikimin eseridir ve bir bütün olarak ele alınmalıdır. Çünkü bu ilkeler, birbirini tamamlayan bir bütünün parçaları olarak siyasal, ekonomik ve toplumsal bir anlam taşırlar.

2. CUMHURİYETÇİLİK

Cumhuriyet kelimesi Arapça cumhur kelimesinden gelmektedir. Cumhur kelimesi, halk, ahali, topluluk anlamına gelmektedir. Bu bağlamda cumhuriyet halka ait, millet topluluğuna ait bir rejim anlamı taşımaktadır. Cumhuriyetin en belirgin özelliği de, devleti yönetenlerin tümünün seçimle işbaşına yani yönetime gelmesidir. Bir devlet şekli olarak cumhuriyet yönetiminde egemenlik millete aittir. Bu anlamda cumhuriyet yönetimi demokrasinin en gelişmiş şeklidir. Cumhuriyetçilik ise cumhuriyet rejimine bağlı olmak, onu her türlü tehlikelerden korumak ve yüceltmek, yükseltmek demektir.

“Türkiye’de Cumhuriyet, Millî Egemenlik ilkesinin benimsenmesinin bir neticesi olarak 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu’nda yapılan 29 Ekim 1923 tarihli değişiklik sadece yönetim biçimi olarak kabul edilmiştir. 1924, 1961 ve 1982 anayasalarımızda da bir yönetim biçimi olarak da kabul edilmiştir (Yalçın, 1998: 581).”

“Türkiye Cumhuriyetini ilan eden 29 Ekim 1923 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanununda Cumhuriyet bir hükümet şekli olarak kabul edilirken; 1924 tarihli

Anayasa ise Cumhuriyeti bir devlet şekli olarak kabul etmiştir. Cumhuriyet daha sonraki Anayasalarda da bir devlet şekli olarak ifade edilmiştir.

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte, 1921 anayasasında gerekli ve zorunlu değişiklikleri yapan ve “Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Mevaddının Tavzihen Tadiline Dair “ yasa kabul edilecektir.

Bu yasa, 1921 Anayasası ile 1924 Anayasası arasında Cumhuriyetin ilanını belgeleyen bir geçiş yasasıdır.

Yasanın birinci maddesinde egemenliğin yine kayıtsız şartsız milletin olduğu belirtilerek, “Yönetimin halka kaderini doğrudan doğruya ve bilfiil idare etmesi esasına dayalı” olduğu açıklanacak ve Türkiye Devleti’nin yönetim şeklinin Cumhuriyet olduğu ilan edilecektir.

1924 Anayasasında, Türkiye devletinin bir Cumhuriyet olduğunu, egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu, Türk milletinin ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından temsil olunacağını ve millet adına egemenlik hakkını yalnız Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin kullanacağı ilkeleri kabul edilir.”

“Atatürk’ün, Cumhuriyeti devletin siyasî bir rejimi olarak seçmesinin en önemli nedeni; Türkiye’yi modernleştirme çabalarına cevap veren tek rejim biçimi olmasıdır. Cumhuriyeti fazilet olarak niteleyen Atatürk, Ekim 1924 tarihli bir konuşmasında Cumhuriyeti şu şekilde tanımlamaktadır: "Türk milletinin tabiat ve şıarına en mutabık olan idare Cumhuriyet idaresidir (Yalçın, 1998: 576). "

"Atatürk, bağımsızlık savaşını Türk milliyetçiliğinden ve milli egemenlik ilkesinden güç alarak yönetmiş; daha önce de belirttiğimiz gibi Türkiye Cumhuriyeti'ni aynı ilkeye dayalı olarak kurmuştur. Yalnız aksiyon adamı değil, aynı zamanda bir fikir adamı olan Atatürk, demokratik düşünce akımlarından ve son yüzyılların dünyaya getirdiği değişimlerden haberdardır. Artık çağın "milli devletler" çağı olduğunu ve demokrasi akımının büyük gücünü anlamıştı. Uzun süren savaşlardan bıkmış milleti yeniden seferber edebilmenin ancak, milli duyguları sağlam ve hür yaşamaya azimli bir milletle olabileceğini sezmişti. En güçlü görünen imparatorlukların dağıldığını ve en köklü monarşilerin çökerek yerlerini yeni rejimlere bıraktıklarını görmüştü."

"1937'de, 1924 anayasasında yapılan değişikliklerle devletin özellikleri arasında "Cumhuriyetçiliğe" de yer verilmiştir.

Cumhuriyetçilik, devletin siyasi rejimi olarak Cumhuriyeti benimseme ve onu fazilet rejimi olarak tanımlama ve değerlendirme demektir. Cumhuriyetçilik ilkesi, Atatürk'ün devlet anlayışının temellerinden birini oluşturan Millî Egemenlik ilkesiyle çok sıkı ilişki içindedir. Millî Egemenliğin korunması ve gözetilmesi Cumhuriyet rejimi ile mümkündür.

Atatürkçü düşünce sistemi içerisinde değerlendirdiğimiz Cumhuriyet ilkesi, fertlerin değil, milletin bütünlüğünün benimsendiği bir ilkedir ve Türk milletine aittir. Cumhuriyetçilik ilkesinin öngördüğü Cumhuriyet rejiminin demokrasi ile ilgisi vardır. Hatta Cumhuriyet, demokrasinin en gelişmiş şeklidir. Atatürk de bunu "Cumhuriyet rejimi demek, demokrasi sistemi ile devlet şekli demektir diyerek ifade etmiştir.

Türkiye'de cumhuriyet, cumhuriyetçilik ilkesinde de öngörülen modern anlamda devlet şekline ulaşma idealine uygun bir gelişme seyri takip etmiştir (Yalçın, 1998: 582)."

Bu açıklamalara bakılarak, cumhuriyet ile demokrasi her zaman aynı anlamda kullanılmaz.

Genel olarak bakıldığında cumhuriyet bir devlet şekli iken, demokrasi uygulamadır. Bu bağlamda, bir ülkede şeklen cumhuriyet rejimi olmasına karşın demokrasinin olmayacağı gibi, cumhuriyet rejimi olmayan ama şeklen monarşi olan bir başka ülkede demokratik bir sistem görülebilir. Cumhuriyetle rejimi ile demokrasiyi birbirinden ayırmayan Atatürk, egemenlik ulusun tümüne aittir, kimseye emanet edilemez ve vazgeçilemez olarak görmüştür.

Atatürk'e göre demokrasinin temel nitelikleri şunlardır:

Demokrasi esas itibarıyla siyasal niteliktedir. Bir sosyal yardım veya ekonomik örgüt sistemi değildir.

Demokrasi fikridir, bir kafa işidir.

Demokrasi bireyseldir, vatandaşların egemenliğe insan sıfatıyla katılmasıdır.

Demokrasi eşitlikcidir. Bütün bireyler aynı haklara sahiptir.

2.1. Cumhuriyet İlkesi Amacıyla Gerçekleştirilen Atatürk İnkılapları

- TBMM'nin açılması (23 Nisan 1920)
- Saltanatın kaldırılması (1 Kasım 1922)
- Cumhuriyetin ilanı (29 Ekim 1923)
- Siyasal partilerin kurulması
- 1921 ve 1924 Anayasalarının hazırlanması
- Kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması (5 Aralık 1934)
- Ordunun siyasetten ayrılması

3. MİLLİYETÇİLİK

Fransızca nation kelimesinin karşılığı olarak aynı kökten ve aynı soydan gelme anlamında kullanılan millet ya da ulus, her şeyden önce aralarında ortak bağlar bulunan insan topluluğunu ifade etmektedir. Millet insanlığın bugüne kadar ulaşmış olduğu en gelişmiş ve en ileri toplum düzenidir.

“Bütün bu izahların ışığı altında bir tarif yapmak gerekirse Millet; ne yalnız ırk ve yurt birliğinin, ne yalnız dil, tarih ve ülkü birliğinin, ne de siyasi hukuki ve iktisadi birliğin ürünü olmayıp, yukarıda sayılan objektif ve sübjektif unsurların bir araya gelmesiyle meydana gelen tarihi ve sosyal bir gerçektir diyebiliriz. Bizde bu anlamda milleti ilk tarif eden Ziya Gökalp olmuştur. Gökalp'e göre, milleti meydana getiren temel faktör ırk, kavim, ya da coğrafya değildir. Millet; “Dilce, Dince, Ahlakça ve Güzellik Duygusu bakımından müşterek olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden meydana gelen bir topluluktur.” İleride geniş şekilde üzerinde duracağımız gibi Atatürk de millet tanımında yukarıdaki bütün unsurları esas almaktadır.”

Millet gerçeğinden hareket eden bir fikir akımı olan:

“Milliyetçilik ise; Bir sosyal politika prensibi veya fikir akımı olarak, millet gerçeğinden hareket eder ve milli menfaati temin gayesi ile bir ülkü etrafında toplanmayı ifade eder. Milliyetçilik ideal ve kader birliğinin yönlerini belirten bir prensiptir ve toplumu yüceltme amacını güder. Çağımızda Milliyetçilik insanı bir gruba ve bir topluma bağlayan en kuvvetli bağıdır. Bu anlamda Milliyetçilik, kişiyi topluluğa bağlayan bağ olarak Milliyet duygusu şeklinde de ifade edilmektedir. Bu yaklaşımdan hareketle her milletin Milliyetçilik anlayışı değişik ve farklıdır. Çünkü Milliyetçilik, hayatîyet ve gelişmesini her ülkenin özelliğine, her milletin kendine has karakterine göre geliştirecek bir nitelik taşımaktadır. Bu sebeple dünyada ne kadar Milliyetçilik akımı varsa o kadar da Milliyetçilik anlayışı vardır. Dolayısı ile her Milliyetçilik akımının da kendine has özellikleri vardır. Bu bakımdan bütün Milliyetçilik akımlarını içine alan açık ve belirli bir tarif yapmak güçtür. Bununla beraber Milliyetçilik; kendilerini aynı milletin üyesi sayan kişilerin duydukları, bir arada, aynı sınırlar içerisinde, bağımsız bir hayat sürmek ve teşkil ettikleri toplumu yüceltmek isteğidir. Sadri Maksudi Arsal'a göre ise; “Milliyetçilik, yani milliyet duygusu bir millete mensup fertlerin, milli tarihlerine, milletlerin mazideki hem parlak başarılarına, hem de felaket ve ızdıraplarına karşı derin bir ruhi bağlılık ve hürmet hissi şeklinde tecelli eder. Fakat Milliyetçilik ancak maziye mazideki şeylere bağlılıktan ibaret değildir. Milliyet hissinin tecelli ettiği diğer bir saha vardır. O da istikbale yönelmiş emel, gaye ve düşünceler sahasıdır.”

“Belirli bir coğrafyada ortak kültürel ve / veya etnik kökene sahip toplulukların siyasî ve tarihî meşruiyetiyle yüceltilmesini hedefleyen siyasal, sosyal, kültürel, dinî düşünce ve yaklaşımlarla ideolojik anlamda millî devletin güçlenmesini en önemli hedef sayan bir anlayış olarak milliyetçiliğin 1789 Fransız İhtilâli'nin ardından geliştiği kabul edilir. Kısa zamanda meydana getirdiği yeni devlet örgütlenmeleri itibarıyla bütün zamanların en etkili siyasî ideolojisi olan milliyetçiliğin modern bir kavram olmasına karşılık kişinin üyesi bulunduğu sosyal gruplara ve kültürel unsurlara sevgi ve bağlılık göstermesi insanlık tarihiyle başlayan tabii bir süreçtir.”

Milliyetçilik fikri 19. yüzyıldan itibaren var olan ve hala geçerliliğini devam ettiren bir sosyal politikadır.

“Milliyetçilik, millet gerçeğinden hareket eden bir fikir akımı ve çağımızın en geçerli bir sosyal politika prensibidir. Milliyetçilik, Türk İnkılâbının bir temel prensibi olduğu kadar, Türk milletinin kaderini tayin eden bir temel ilke, bir yüce ülkü, milleti huzur ve refaha yönelten bir bağıdır (Yalçın, 1998: 582).”

“Milliyetçilik, kişiyi, topluluğu bağlayan bağ olarak "Milliyet, vatandaşlık, Milliyet duygusu" şeklinde de ifade edilmektedir. Ancak, milletle milliyetçilik arasında fark vardır. Milliyet, bir millete mensup olma, bir millete bağlı olma halidir. Milliyetçilik ise, bir millete mensup kişilerin, mensup oldukları millete karşı besledikleri bağlılık duygusu ve şuurudur. Kişinin mensup olduğu kitleye karşı duyduğu bağlılık hissi, millet duygusunu esasını, kökünü teşkil etmektedir (Yalçın, 1998: 583-584).”

Çağdaş anlamda ki milliyetçilik, Fransız İhtilali sonrasında ortaya çıkmış ve önce Avrupa’da, daha sonra da dünya etkili olmuştur. Milliyetçilik akımının etkisiyle milli devletler kurulmuş ve bu süreçten özellikle çok uluslu imparatorluklar olumsuz yönde etkilenmiştir.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında başlayan işgallerle birlikte milliyetçilik, Türklerin bağımsız yaşama ideallerindeki mücadelesinin ifadesi, yeni bir devletin kuruluşu aşamasında ki Misak-ı Milli ile sınırlanmış bir gerçekçilik ve daha geniş anlamda da Türk İnkılabı bütünü içerisinde, İnkılabı yön veren temel ilkelerden birisi olmuştur. Atatürk, Osmanlı Devleti’nin son döneminde gelişen milliyetçiliğe, fikri anlamda kendi katkı yaptığı gibi, söz konusu milliyetçilik fikrini hayata da geçirmiştir. Bunun en büyük örneği de Kurtuluş Savaşı ve bu savaş sonrasında kurulan Türkiye Cumhuriyeti’dir. Kurtuluş Savaşı’nın temel fikri milliyetçilik olduğu gibi, kurulan yeni Cumhuriyet de çağdaş bir milli devletti. Atatürk milleti, manevi değerleri ön plana çıkararak tanımlamıştır.

“Atatürk’ün milleti tarifi ise şöyledir: "Millet, dil, kültür ve mefkûre birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasî ve içtimaî heyettir." Atatürk, Türk milletini tarif ederken bu tarifi biraz daha açarak, milleti meydana getiren unsurları, siyasî varlıkta birlik, dil birliği, yurt birliği, ırk ve menşe birliği, tarihî yakınlık ve ahlaki yakınlık olarak tespit etmektedir. Bu tarif Türk milletinin zengin bir kültür ve medeniyete sahip olduğunu ifade eder (Yalçın, 1998: 583).” Atatürk milleti, “zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan, beraber yaşamak hususunda ortak arzu ve kabulde samimi olan ve sahip olunan mirasın korunması hususunda iradeleri ortak olan insanların birleşmesinden meydana gelen topluluğa millet adı verilir” şeklinde de tanımlamıştır.

Atatürk’ün bu tanımı günümüzde tüm milletler için hala geçerlidir. Atatürk’ün dini, mezhebi, dili ne olursa olsun kendini Türk olarak gören ve Türk gibi yaşayan herkes Türk’tür, şeklindeki tanımı Atatürk’ün milliyetçiliğinin kültürel ortaklığa dayalı ve birleştirici olduğunu göstermektedir. Milliyetçilik ilkesi, milli birlik, beraberlik ve bütünlüğü esas alır. Saldırgan değil, barışçıdır. Irkçılık ve şovenizme karşıdır. Diğer milletlerin haklarına saygılıdır. Laik ve çağdaş düşünceye açık ve demokratiktir.

“Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, özellikle Türk milletinin birliği ile beraberliğine yer ve değer vermektedir. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı birleştirici ve toplayıcı nitelikte ve millet yararınadır. Bu anlayış Türk milleti gerçeğinden hareket eder ve ona dayanır. Gerçeğe dönüktür. Türk milletinin yükselme ve çağdaş milletlere ulaşma ülküsünü ifade eder. Türk milletini meydana getiren değerleri korumayı esas alır.

Milliyetçiliği, millet sevgisi, millete güvenme aşkı olarak kabul eden Atatürk, genç nesillerin mutlaka bu duygu ve düşünceyle yetişmesini istemiştir. O, İstiklâl Harbi'ni ve inkılâplarını, bu büyük millî hisle başarmıştır.

Atatürk milliyetçiliği, hürriyete ve insan şahsiyetine değer verir. Zaten gerçek milliyetçilik, medeniliğin özü olan hürriyetten doğar. Hür olmayan, esarete razı olan bir toplumda millî ruh gelişmez. Bu inanın temeli şudur: "Türk için Türklük, hür olduğu nispette kuvvetlidir ve kuvvetli kalacaktır.

Atatürklün Milliyetçilik anlayışı eşitlikçidir, eşitlik fikrine dayanır, bu anlayışın kaynağı ise "Millî Hakimiyet"tir. Demokrasiyi hedef alır ve buna ulaşmanın ilk aşamasını "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir" ilkesinin kabulü ve uygulanmasıyla mümkün görür "Bize milliyetçi derler, fakat biz öyle milliyetçileriz ki bizimle işbirliği eden bütün milletlere hürmet ve riayet ederiz. Onların bütün milliyetlerinin gerçeklerini tanırız. Bizim milliyetçiliğimiz herhalde bencil ve mağrûrâne bir milliyetçilik değildir. " Atatürk bu sözleriyle milliyetçiliğimizin milletlerarası ilişkilerde barışçı ve diğer milletlere saygılı bir anlam taşıdığını ifade etmektedir.

Milliyetçilik akılcı, yapıcı, yaratıcı ve idealisttir. Bu özelliklere sahip olan Türk milliyetçiliği modern anlayışı ifade eder. Modern manadaki bu anlayışın başlangıcı bağımsızlık, sonucu ise demokrasidir.

Türk milliyetçiliği bir inanç, bir duygudur. O inanç ve duygunun içinde vatanın bütünlüğü esası vardır. Sosyal ve kültürel faaliyetlerle oluşan ruhsal bir bağdır. Sınıfsız ve imtiyazsız bir toplumu ifade eden bu bağ geçmişte ve gelecekte heyecanını daima hissettiren bir mefkûredir.

Atatürk'e göre Milliyetçilik bir ırkçılık değil, bir vicdan ve duygu işidir. İnsan haklarına ve hürriyete dayanan, kültürel değerlere - kıymet veren bir sistemdir (Yalçın, 1998: 585)."

“Temelde Atatürk, Millet hayatında ve tanımında milli kültürü esas almaktadır.

Nitekim yaptığı tanımlardan birinde milleti; “Dil, kültür ve mefkure birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği siyasi ve içtimai heyet” olarak tarif eden Atatürk Ayrıca, “Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye Halkına Türk Milleti denir” demektedir. Gene Atatürk’e göre; Milletin en kısa tanımı “aynı kültürden olan insanlardan oluşan toplumdur.” Gerçekten de bir milletin oluşabilmesi istikbalini ve milli benliğini muhafaza edip devamlılığını sağlayabilmesi için milli kültüre sahip olması şarttır.”

“Atatürkçülüğün en önemli ilkelerinden biri de milliyetçiliktir. Bu ilke, Millî Mücadele'nin doğuşunda ve başarıya ulaşmasında başlıca rolü oynamıştır; zira yeni kurulan devlet, artık milletler topluluğuna değil, sadece Türk unsuruna dayanıyordu, bu sebeple ulus devletti, millî bir devletti.

Atatürkçü düşünce, Türk milletini dil, kültür ve ölkü birliğı ile birbirine bağılı vatandaşların oluşturduğu bir toplum olarak kabul etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre, Türkiye Cumhuriyeti'ne vatandaşlık bağı ile bağılı olan herkes Türk'tür; çünkü bu kişiler aynı dili konuşmakta, aynı kültürü paylaşmakta, aynı ölküyü taşımaktadırlar. Bu anlayış içinde her bireyimizin amacı, Türk milletinin mutluluğı, birlik ve beraberliğı için çalışmak, bu kutsal vatani daha güzel, daha bayındır hale getirmektir. Bu nedenle millî sınırlarımız içinde, millî benliğimizi duyarak varlığımızı yükseltmeye çalışmak, Atatürk milliyetçiliğinin esasıdır. Irkçılığı reddeden Atatürk milliyetçiliğı bütünleştirici, birleştirici, vatan yüzeyinde millî birliğı sağlayıcı bir milliyetçiliktir. "Ne mutlu Türk'üm diyene!" özdeyişiyile kalplere millî iman perçinleyen Atatürk, aynı zamanda insanlık ölküsünün ve insan sevgisinin de simgesidir.

"Biz kimsenin düşmanı değiliz; yalnız insanlığın düşmanı olanların düşmanınız." diyen Atatürk'tür. Bu bakımdan, Atatürkçülüğün milliyetçilik anlayışı hiçbir zaman bencil bir milliyetçilik değildir; aksine bu anlayış, insanî bir ölkü ile el ele yürümektedir. Atatürk milliyetçiliğine göre, Türk vatandaşları her şeyden önce kendi milletinin varlığı ve mutluluğı için çalışacak, fakat başka milletlerin de huzur ve refahını düşünecektir. İşte Atatürkçü düşünce sisteminin "Yurtta barış, cihanda barış" ilkesi, milliyetçiliğimizin bu insancıl yönünü işaret etmektedir."

3.1. Atatürk'ün Milliyetçilik Anlayışının Özellikleri

“Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışının özelliklerini ve uygulamalarını şu başlıklar altında toplamak mümkündür.

3.1.1. Milli Birlik ve Bütünlüğe Büyük önem verir

Milli birlik ve beraberlik duygusu millet fertlerini birbirine bağlar.

3.1.2. Sınıf Kavgasına Karşıdır

Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışının önemli bir özelliği de sınıf mücadelesini reddetmesi ve sosyal dayanışmayı esas almasıdır.

3.1.3. Gerçekçidir ve Vatan Kavramına Dayanır

Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışının temel özelliklerinden birisi de gerçekçiliktir. Vatan sevgisi ön plandadır.

3.1.4. Saldırgan Değil Barışçıdır

Milliyetçilik konusunda son derece hassas olan Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışı asla bencil bir Milliyetçilik değildir. O'nun Milliyetçilik anlayışında her şeyin üstünde Türk milleti ve bu milletin menfaatleri gelmesine rağmen, insanlık ailesi içinde başka milletlere de yaşama ve hürriyet hakkı tanırıdı.

"... Millet hayatı tehlikeye uğramadıkça, harp bir cinayettir." diyen, Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışı barışçıdır. Türkiye'nin milli menfaatlerinin bir gereği olarak Lozan'dan sonra samimi ve dürüstçe barış idealini savunmuştur. Yurtta Sulh Cihanda Sulh ilkesi barışa verdiği değerin ifadesidir.

3.1.5. Irkçılığa karşıdır

Atatürk'ün çağdaş Milliyetçilik anlayışı ile ırkçılığı bağdaştırmak mümkün değildir. 1937'de anayasaya Milliyetçilik ilkesi eklenirken Recep Peker, "Bizim Milliyetçiliğimizin kan ve ırk Milliyetçiliğinden farklı olduğunu belirtmiştir.

3.1.6. **Milliyetçiliği Reddeden Akımlara Karşıdır**

Türk Milliyetçiliği temeline dayanan Atatürkçülüğün, millet kavramını ve Milliyetçilik prensibini reddeden düşünce akımlarıyla bağdaşmayacağı açıktır.

3.1.7. **Laiklik İlkesi ile Bağlantılıdır**

Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışının bir diğer özelliği de laik bir anlayışa sahip oluşudur. Din ve devlet işlerinin ayrılmasını esas alan Laikliğin, Türk toplumunun temel ilkelerinden biri haline gelmesiyle dinin birleştiricilik rolünü Türk Milliyetçiliği almıştır. Böylece toplumumuzun ümmet yapısından çağdaş manada millete geçiş süreci başlamıştır.

3.1.8. **Millet Egemenliği İlkesiyle Bağlantılı ve Demokrasiye Yöneliktir**

Milli Mücadele'nin temelinde, Türk Milliyetçiliği ile birlikte, egemenliğin bir şahsa, değil millete ait olduğu ilkesi de yer almıştır. Atatürkçü düşünce sisteminde, bu iki ilke birbirinden ayrılamaz. Böylece milli egemenlik ilkesiyle bütünleşen Türk Milliyetçiliği çağdaş bir özellik kazanmıştır. Çağdaş Milliyetçiliğin en önemli özelliklerinden birisi de zaten demokratik bir nitelik taşımasıdır. Gerçekten milli egemenlik esasının tam bir şekilde gerçekleşmesi Cumhuriyet'le mümkündür."

Milliyetçilik ilkesi

3.2. Milliyetçilik İlkesi Amacıyla Gerçekleştirilen Atatürk İnkıapları

- Yeni Türk Devletinin kurulması
- Türk Tarih Kurumunun kurulması
- Türk Dil Kurumunun kurulması
- İzmir İktisat Kongresinin toplanması
- TBMM'nin açılması
- Kapitülasyonların kaldırılması

- Kabotaj Kanununun çıkarılması
- Yeni Türk harflerinin kabul edilmesi
- Okullarda derslerin Türkçe okutulması
- Yabancıların kurduğu bazı işletmelerin millileştirilmesi
- Türk Parasını Koruma Kanununun çıkarılması

Aynı ülke içerisinde yaşayan, aynı uyrukta olan insanların oluşturduğu topluluğa halk denir.

“Lügat manası: Arapça yaratma, yaratış, manasına gelen Halk “bir ırka, millete veya cemaate ait bütün insanlar, belli bir coğrafyada belirli bir milliyet altında yaşayan insanlar, bir ülkenin oy kullanma hakkına sahip vatandaşları, toplumda özel bir statüsü veya pozisyonu olmayan insanlar” manalarında kullanılmaktadır.”

Millet ile halk eş anlamlı görünse de, aralarında küçük de olsa fark vardır. Millet soyut bir topluluk iken, halk ise somut, gözle görülebilen bir insan topluluğudur. Daha açık bir ifadeyle anlatırsak millet ortak bilinci yansıtan bir kitle olarak belirirken, halk ise tek tek bireyler olarak karşımıza çıkar.

“Türk tarihinin İslam öncesi döneminde halk karşılığı olarak ‘bodun/budun’ tabiri kullanılmıştır. Yönetme gücünün meşruiyetini simgeleyen ve tanrı tarafından verildiğine inanılan Kut'a sahip olmanın vesilesi bodun'a/halka hizmettir. Aç ise doyurulacak, çıplak ise giydirilecek, yoksul ise zengin kılınacak olan halkın rızasını kazanan kişi “bey” olacaktır.

Türkiye tecrübesine baktığımızda ise halk, Osmanlı Devleti'nin klasik dönemi sonrasında, uzun savaş yılları boyunca canı ve malıyla devletin hizmetinde olmuştur. Son yüzyılda bir yandan memnuniyetsizliği padişahların tahttan indirilmesinde geçerli sebep olarak gösterilirken diğer yandan kimileri tarafından “etrâk-i bî idrak/akılsız, anlayışsız Türk” şeklinde vasıflandırılmaktan kurtulamamıştır.”

Osmanlı devletinde:

“İkinci Meşrutiyet dönemi halkçı anlayışın Türk düşünce hayatına gerçek manada girdiği dönemdir. Bu aşamada Rusya'daki Narodnizm/halkçılık hareketinin etkileri de söz konusudur. Gerçekten de Narodnizmin temel felsefesi olan “halka doğru gidiş” bu dönemde yaygın bir şekilde seslendirilmiştir. Nitekim Türk Ocağı'nın yayınladığı Halka Doğru'da dönemin önde gelen fikir adamlarının büyük kısmı yazı yazmaktaydı. Halka Doğru; çıkış gerekçesinde aydın-halk farklılaşmasını tespit etmekte, eleştiriler getirerek çözüm önerileri ortaya koymaktadır.”

Dönemin Türkçü, vatansever aydınlarının oluşturduğu:

“Türk Ocağı da ilk günden itibaren gençleri Anadolu'ya gitmeye özendirmiş, bunu millî bir görev olarak takdim etmişti. Hedef kitlenin ihtiyaçlarından da anlaşılacağı üzere bu dönemde halkçılık düşüncesinin muhatabı köylerde yaşayan, az topraklı veya topraksız, başkalarının topraklarında ücretle çalışan alt gelir gruplarındaki insanlardı. Burada bir köycülük akımının ilk belirtilerini görmek mümkündür. Siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda halka dayanmak anlamına gelen halkçılık, Millî Mücadeleyi yapan Türk Milletinin zaferden sonra yönetime ortak olması ve kalkınma çabasıdır.

Halkın hâkimiyetin mutlak sahipliğine geçmesi ancak Atatürk düşüncesiyle söz konusu olabilmıştır. “Halkçılık halktan yana bir tutum içinde olmak” demektir. Bütün inkılapçı kuvvetlerin halktan yana olması şarttır. Halkın desteği sağlanmadıkça hiçbir şey kazanılamaz. Bu nedenle Cumhuriyet sıkı sıkıya dediğim ilkeye bağlı kalacaktır. Devletimiz halkın devletidir. İç politikadaki esas olan “halkçılık yani milleti bizzat mukadderatına hâkim kılmak esas Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'yla tespit edilmiştir”. Nitekim Atatürk kurduğu partiye halkçılık ilkesinden hareketle Halk Fırkası ismini vermiştir.

Atatürk halkçılık kavramını demokrasi ile eş anlamlı olarak görmüş ve kullanmıştır.

“Bizim hükümet şeklimiz tam bir demokrat hükümettir. Ve lisanımızda bu hükümet halk hükümeti diye yâd edilir”. Atatürk’ün halkçılık ilkesiyle amacı Türkiye’de siyasi demokrasiyi gerçekleştirmektir. Bu sebeple halkçılık ile demokrasiyi aynı anlamda kullanmıştır. Ona göre; “İrade ve hâkimiyet milletin tümüne aittir ve ait olmalıdır. Demokrasi prensibi millî hâkimiyet şekline dönüşmüştür. Demokrasi esasına dayanan hükümetlerde hâkimiyet halka, halkın çoğunluğuna aittir. Demokrasi prensibi hâkimiyetin millette olduğunu, başka yerde olamayacağını gerektirir. Bu suretle demokrasi prensibi, siyasi kuvvetin, hâkimiyetin, kaynağına ve geçerliliğine temas etmektedir”. Türk halkını “ırken, dinen, kültür bakımından birbirine saygılı, özveri duygularıyla dolu, geleceği ve çıkarları ortak olan toplumsal bir heyet” olarak tarif eden Atatürk’ün gözünde Türk toplumu sınıfsız bir bütündür, fertleri arasında hiçbir fark yoktur.”

Halkçılık da bu bireyler arasında hiçbir hak ayrılığı görmeyen, bu topluluk içerisinde hiçbir ayrıcalık kabul etmeyen, halk adı verilen bu tek ve eşit bir varlığı tanımaya yönelik tutum ve görüşlerdir. Halkçılık ilkesine göre, hiçbir kişiye, gruba veya zümreye ayrıcalık tanınamaz. Bu bağlamda milleti oluşturan bütün bireyler birbirine eşittir. Bu eşitlik anlayışından hareketle, toplumsal çatışmaların önüne geçilebileceği düşünülmüştür.

“Mustafa Kemal Atatürk'te ki halkçılık fikrinin ilk belirtilerini henüz 1920'lerin başında bizzat hazırladığı “Halkçılık Programı’nda görüyoruz. Sonradan 1924 Anayasası’na esas teşkil edecek olan bu program bir bakıma dayanışma felsefesi için köklü tedbirleri ihtiva etmektedir.”

“Halkçılık anlayışı 1923 nizamnamesinde yer alan ve esasları belirlenen ilk ilkelerden birisi olmuştur. Halk Fırkasına göre halk kavramı, herhangi bir sınıfa ait değildir. Hiçbir imtiyaz iddiasında bulunmayan ve umumiyetle kanun nazarında mutlak bir eşitliği kabul eden bütün fertler halktandır. Halkçılar hiçbir ailenin, hiçbir sınıfın, hiçbir cemaatin, hiçbir ferdin imtiyazlarını kabul etmeyen ve kanunları koymakta mutlak hürriyet ve istiklâli tanıyan fertlerdir.

Atatürk düşüncesinde halkçılık, milletin bütün fertlerini kucaklayan, hedefinde demokrasi olan millî, orijinal ve halk için halk ile birlikte gerçekleştirilmeye çalışılan bir mahiyettedir. Orijinaldir; Atatürk TBMM’de hayata geçirdiği Meclis hükümeti sistemi için: “Herhangi bir sisteme benzememesiyle ve benzetmemekle iftihar etmeliyiz, çünkü biz bize benzeriz” demişti.”

Halkçılık ilkesi, diğer sistemlerde olduğu gibi toplumun bir kesimini değil, tüm milleti kapsar. Tümü halk olarak görür; sınıf çatışması yoktur ve iş bölümü vardır. Demokrasiden ve milli egemenlikten yanadır. Kanun önünde eşitlik ve adaleti sağlamaya yöneliktir; vatandaş ile devlet arasındaki işleri düzenlemeyi ve aydın ile halk arasındaki kopukluğu ortadan kaldırmayı hedefler. Halkçılıkta ki amaç halkın mutluluğunu sağlamak ve refah düzeyini arttırmaktır.

Atatürk: “30 Haziran 1924'te aynen şunları söylüyor “...Asırlardan beri Türkiye'yi idare edenler çok şeyler düşünmüşlerdir, fakat yalnız bir şey düşünmemişlerdir: Türkiye'yi... Bu düşüncesizlik yüzünden Türk vatanının, Türk milletinin duçar olduğu zararlar ancak bir tarzda telafi edilebilir. O da artık Türkiye'de Türkiye'den başka bir şey düşünmemek...” Görülüyor ki halkçılığın temel hareket noktası yüzlerce yıldan beri ihmale uğramış, unutulmuş Türk milletini yeniden biçimlendirmek ve medeniyetin, teknolojinin bütün imkânlarından faydalandırmaktır. Türkiye'ye ve Türk milletine hizmet etmek O'nu kalkınmanın ekseni kabul etmek, Atatürkçülüğün toplumsal hedeflerinin de çağa ne kadar uygun olduğunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Atatürk'ün fikir sistematigi içinde önemli olan diğer bir husus da “...Türkiye Cumhuriyeti halkını ayrı ayrı sınıflardan mürekkep değil fakat ferdi ve sosyal hayat için işbölümü itibarıyla muhtelif mesai erbabına ayrılmış bir topluluk telakki etmek...”tir. Burada ifade edilmek istenen sınıfsızlıktır. Mustafa Kemal, Türk toplumunu ayrı ayrı sınıflara bölmeye karşıdır. Ancak iş bölümü sonucu halkın çeşitli meslek sahalarına ayrılmış olması yeterlidir. İş bölümü sonucu meydana gelen tabakalaşma şöyledir: **1) Çiftçiler. 2) Küçük sanat sahibi ve esnaf. 3) İşçi. 4) Serbest Meslek sahibi. 5) Sanayici. 6) Tüccar. 7) Memur.**

O'na göre “...Bunların her birinin çalışması umumi camianın hayat ve saadeti için zaruridir. Fırkamızın bu prensipleri istihdaf ettiği (Karşısına koyduğu) gaye sınıf mücadeleleri yerine içtimai nizam ve dayanışma temin etmek ve birbirini çürütmeyecek surette menfaatlerde ahenk temin etmektir. Menfaatler tabiatıyla marifet ve çalışma derecesine göre olur...”

Atatürk'ün halkçılık fikrinin özü meşruiyetin yegane kaynağının milletle çakışan manasıyla halk olduğu ve “Hakimiyetin, kayıtsız, şartsız millete ait...” olduğudur.”

“Atatürk'ün halkçılık anlayışının temelinde çalışmak vardır. Millet ancak çalışarak, üreterek var olma iddiasını ortaya koymalıdır. Toplumda her fert yerini çalışmasıyla orantılı olarak elde edecektir. Millî hedefi bu şekilde ortaya koyduktan sonra ona ulaşmak için gereken yolları bulmakta yalnız bir tek şeye çok ihtiyacımız vardır; Çalışkan olmak”. Sosyal hastalıkların en önemlisi olan tembelliği gidermek ve milleti çalışkan yapmak ilk hedef olmalıdır. Zira “servet ve onun tabii neticesi olan refah ve saadet yalnız ve ancak çalışkanların hakkıdır”. Atatürk'ün halkçılık anlayışı millîdir. Millete hedef gösterdiği muasır medeniyet seviyesine ulaşmak için dünyanın bütün ilminden, buluşlarından istifade etmenin yanında asıl temeli kendi içimizden çıkarmak mecburiyetini unutmamalıyız” diyerek her sistemin her ülke ve toplumda aynı sonucu vermeyeceğine, bir millet için saadet olan bir şeyin diğer biri için felaket olabileceğine dikkat çekmektedir.”

4.1. Atatürk'ün halkçılık ilkesinin temel özellikleri:

- Tüm milleti kapsar, diğer sistemlerde olduğu gibi toplumun bir kesimi değil, tümü halk olarak görülür.
- Sınıf kavramına ve sınıf çatışmasına karşıdır. Atatürk'e göre sınıf yoktur, meslekler ve çalışma grupları vardır. Sınıf çatışması yoktur, iş bölümü vardır.
- Demokrasiden ve milli egemenlikten yanadır.
- Kanun önünde eşitlik ve adaleti sağlamaya yöneliktir.
- Vatandaş ile devlet arasındaki işleri düzenlemeyi ve aydın ile halk arasındaki kopukluğu ortadan kaldırmayı hedefler.
- Halkın mutluluğunu sağlamayı ve refah düzeyini arttırmayı amaçlar.

Halkçılık ilkesi

4.2. Halkçılık İlkesi Amacıyla Gerçekleştirilen Atatürk İnkılapları

- Cumhuriyetin ilanı
- Kılık-Kıyafet Kanununun Kabulü
- Aşar Vergisinin kaldırılması
- Medeni Kanunun kabulü
- Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi
- Soyadı kanunu
- Yeni Türk Harflerinin Kabulü
- İlköğretimin zorunlu hale getirilmesi
- Millet mekteplerinin açılması
- Sosyal hizmet kurumları ve sağlık örgütlerinin kurulması
(Çocuk Esirgeme Kurumunun açılması, devlet hastanelerinin açılması, dispanserlerin açılması, Kızılay'ın güçlendirilmesi)
- Devlet Demir Yollarının kurulması

- Afet İnan, **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, TTK Basımevi, Ankara,
- Afet İnan, **Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları**, AKDTYK Atatürk Araştırma Merkezi, 3. Baskı, Ankara, 2015
- Ahmet Mumcu, Ergun Özbudun, Turhan Feyzioğlu, Yüksel Ülgen, İ. Agâh Çubukçu, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Atatürkçülük (Atatürkçü Düşünce Sisteminin Temelleri)**, YÖK Yayınları, Yayın No: 5, Ankara, 1987
- Ahmet Mumcu, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II**, Eskişehir 1997
- Atatürk, Mustafa Kemal, **Nutuk**, 30. Baskı, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2017
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2006
- Azmi Özcan, Milliyetçilik, <https://islamansiklopedisi.org.tr/milliyetcilik>
- Durmuş Yalçın ve diğerleri, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2016
- E. Semih Yalçın, "Atatürk İlkeleri Ve Atatürkçü Çağdaş Düşünce Yapısı.", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C.XIV,S.41,Ankara,1998, www.atam.gov.tr/pdf
- Hamza Eroğlu, **Atatürk ve Cumhuriyet**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2014
- Hamza Eroğlu, **Türk İnkılâp Tarihi**, Ankara 1990,
- İhsan Pekel, **Atatürk'ü Anlamak ve Anmak-I**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2005
- İhsan Pekel, **Atatürk'ü Anlamak ve Anmak-II**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2005
- İsrafil Kurtcephe, Aydın Beden, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Alp Yayın evi, 2. Baskı, Ankara, 2007
- Mehmet Saray, **Atatürk'ün Türklük ve Milliyetçilik Anlayışı**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2012
- Orhan Doğan, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi**, 6. Baskı, Ankara 2016
- Peyami Safa, **Türk İnkılabına Bakışlar**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2010
- Sait Dinç, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi**, Nobel Kitabevi Yayınları,Adana 2004
- Şerafettin Turan, **Türk Devrim Tarihi**,
- Turhan Feyzioğlu, **Atatürk Yolu**, 3. Baskı, Ankara, 1995
- Turhan Feyzioğlu, "Türk İnkılabının Temel Taşı Laiklik", **Atatürk Yolu**, 3. Baskı, Ankara, 1995
- Utkan Kocatürk, **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, 4. Baskı, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2016
- Yusuf Sarıncay, **Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1990

<https://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Ahmet-MUMCU-Cumhuriyetin-%c4%b0lk-D%c3%b6nemlerinde-L%c3%a2iklik.pdf>

<https://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/E.-Semih-YAL%c3%87IN-Atat%c3%bcrk-%c4%b0lkeleri-ve-Atat%c3%bcrk%c3%a7%c3%bc-%c3%87a%c4%9fda%c5%9f-D%c3%bc%c5%9f%c3%bcnce-Yap%c4%b1s%c4%b1.pdf>

<http://www.ait.hacettepe.edu.tr/egitim/ait203204/II10.pdf>

<http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/ati2.pdf>

<https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/TAR202U/ebook/TAR202U-13V4S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf>

<https://www.atam.gov.tr/duyurular/milliyetcilik>

<https://www.atam.gov.tr/duyurular/laiklik>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/milliyetcilik>

6. HAFTALIK KONU DEĞERLENDİRME SORULARI

1	Atatürkçü Düşünce Sistemini yazınız, “Cumhuriyetçilik” ilkesini açıklayınız?
2	Atatürk’ün temel ilkeleri bir anda ve topluca mı ortaya çıkmıştır bilgi veriniz?
3	Atatürk’ün “Milliyetçilik” ilkesini açıklayınız?
4	Atatürk’ün altı temel ilkesi aynı değerde midir açıklayınız?

6. HAFTALIK KONU DEĞERLENDİRME SORULARI

5	Atatürkçü Düşünce Sistemini yazınız ve “Halkçılık” ilkesini açıklayınız?
6	
7	
8	